

2 KORIYN

Pol Minj Kisen Koriyn Biynimb Kuyip Tikak

Minim Nind Niŋep

Koriyn biynimb nind mindrep ma giyak rek, Pol minim kilis aŋgak, gunap nup niŋey tep ma gak. Kun gek, minj biy tikiy kuyip minim kilis aŋgak ak; aŋgnirep giy jimiňiy mindonjun aŋgak.

Minim Ar Keykey Mindip Rek:

Minim nind aŋgak ak mindip, chapta 1:1-11.

Pol yip Koriyn biynimb Krays ker gok yip minim ak mindip, chapta 1:12-7:16.

Jiwdiya biynimb Krays ker mindpay gok yiwan yomb mindpay ak maniy gunap yokjun aŋgak minim ak mindip, chapta 8:1-9:15.

Pol yand bi Jiysis minim dand amemb yipund giy bap aŋgak minim ak mindip, chapta 10:1-13:10.

Minim aŋg jiwak minim day won ak mindip, chapta 13:11-14.

1 ¹Yand Pol. Gor yip aŋgak, bi Jiysis Krays minim dand amemb ak mindiy, mam chin Timotiy yip, nimbipl Gor biynimb nuk miňmon dawin yomb Koriyn, Akaya propens maŋgiyek mindpim rek, minj tiksipur. ²Biyomb chin apiymiŋay ak nimbipl simb niŋiy kond minder, mindrep ginimimb.

³⁻⁴Pen Biyomb chin Jiysis Krays Nop Gor nup tep aŋgjun. Nuk chinup simb niŋiy, ŋin yikop gok kond mindrep giy, miker gunap apamb kond mindrep giy gip ak mey, chin pen andikiy, biynimb gunap kuyip miker apamb, kond mindrep gipun. ⁵Krays miker dek, nup ker mindpun rek, chin kunep dipun. Pen miker kun gok yikop gip, nuk yip nep mindeningambun ak niŋiy, gos sek mindpun. ⁶Gip kun ak, Gor nuk nep gek giy ak mey, nimbipl chin gipun rek niŋiy, miker apek, gos sek mindiy nup ma kirgiy mey, perper mindeningambim. ⁷Pen nimbipl Gor ker

mindeniŋgambim akaŋ aŋgiy, gos ak ma niŋbun. Gos chin niŋbun ak; nimb chin gipun rek, yip miker diyiŋ mindpim ak mey, chin yip gos sek mindenŋgambun.

⁸ Pen mam ay sikop. Chin Esiya propens mindiy, miker yomb diy, gos tikek apek kumjun rek ayak ak, sakiy ma ginimimb. ⁹ Pen gak ar kun ak, gos yomb yimb owak ak mey; chin key kilis mindpun aŋgiy ma apun; Biyomb biynimbi kumbay gok kuyip gamb tikjakpay anep chinup kond mindakniŋ, mindpun apun. ¹⁰⁻¹¹ Chinup pikayningiy rek ayek, kim dak kun ak, kisen kuneŋ giniŋgamb. Kun ak nup aŋgnij mindem, ar kun anep ginimuj. Pen nimb biynimbi kuŋaynep Gor nup aŋgnijem, chinup kim dininŋgamb rek, biynimbi kuŋaynep niŋiy nup yimb dand araninŋgambim.

Pol Kuyip Ma Am Niŋak Minim Ak Aŋgak

¹² Chinup tep gip ak, Gor chinup kond mindakniŋ, timey ma gipun. Nimbip akaŋ, biynimbi gunap kuyip timey giy akaŋ, minim yesek aŋgiy ma gipun. Pen chin key mindrep ma gipun; Gor chinup simb niŋiy diy, gos ŋamb, mindrep gipun. ¹³ Pen minj nimbip tikpun gok, minim bak okok rek aŋgiy ma tikpun; riyt giy, miseŋ yimb niŋniŋgiy aŋgiy tikpun. ¹⁴ Miňiy keykey rek mindpun ak pen, chinup tep giniŋgamb ak; chinup niŋrep gem mey, Biyomb chin Jiysis winiŋgamb ŋin ak nan-giy, chin nimbip niŋon tep giniŋgamb; nimb pen chinup niŋem tep giniŋgamb. ¹⁵⁻¹⁶ Kun anep mey, Masedoniya ma amnnik ŋin ak, gos bap niŋiy aŋgnik, “Yand Masedoniya biynimbi kuyip minim aŋgnij, am nimbip niŋiy amnim; pen andkind apiy Jiwdiya amniŋ, kinjeŋ par nokom kun anep apiy, nimbip tip ak niŋyig, apiy pandiknim. Kun gen mey, nimb niŋem tep gakniŋ, yip pen keňmaŋgiy gunap ŋem ŋimbyiŋ, Jiwdiya amnim aŋgnik.” ¹⁷ Gos kun ak niŋiy mey, nimbip minim piŋiy yoknik ak pen, kisen ma ninik. Ginik kun ak, yip pen aŋgnijgambim, “Bi par ak nup key tep gip ar ak kindik giy, giniŋgay giniŋgay aŋgiy, minim anep aŋgip aŋgnijgambim.” Yip bi minim ŋing nep pikraŋgip aŋgnimimb rek ayip ak pen; ¹⁸ yand Gor Biyomb niŋind yimb aŋgip ak ker mindpiy rek, yerig monmon ginim. ¹⁹ Salas, Timotiy, chin yakam nimbip Gor Ninuk Jiysis Krays nup minim aŋñinuk rek, nup niŋbim; nuk bi minim ŋing pikep bap ma mindip. Nuk yaw aŋgiy, kisen pen mer ma aŋgip. Minim yerip aŋgip ak, aŋgip rek nep gip. ²⁰ Nop minim nuk yerip yerip aŋgak ak, Ninuk Jiysis Krays apiy, mangiysek gip. Gip kun ak niŋiy, Gor nup tep aŋgiy, yimb dand aranimbun. ²¹ Nuk nep gek, chin kamb sek Krays nup chingrep gipun. Nuk nep mey, chinup biynimbi yand key yimb aŋgiy, ²² pisnep dininŋgamb rek Kawnan nuk ak yokek, ap chinup bak ayek mindpun. Kun gek mey, chinup aŋgak aŋgak rek mangiysek giniŋgamb aŋgiy niŋrep gipun.

²³ Yand nimb Koriyn kay mindenimbik ak ninijg genik ak pen, kayaŋ ak amiy minim yomb aŋgen, kosyam mindenimbik rek ayek niŋiy, nimbip simb niŋiy ma ninik. Gor nuk niŋimb; yesek ma aspiyn. ²⁴ Pen minim yip anep kindik giniŋgambim aŋgiy gos ak ma niŋbiyn. Nimb key Krays nup gosimb niŋiy, nup chiŋgiy mindpim ak mey, yand am minim gunap sek aŋgen, niŋrep giy tep gakniŋ mindenŋgambim aŋgiy apiyn.

2 ¹ Pen yand gos bap niŋiy aŋgnik, “Tip ak am kuyip niŋiy, minim kilis aŋgen, kuyip simb ginimuŋ rek ayip ak; ma amnim aŋgnik.” ² Pen nimbip gen simb gek, an pen mindiy yip geniŋgamb miňmiň giniŋgayn? Biyinimb kun ak rek bap ma mindenŋgambay. ³ Kun ak niŋiy mey, nimbip minj tiknik. Amjakiy nimbip niŋen, yip tep giniŋgamb biyinimb gok, niŋen simb giniŋgamb ak, tep ma giniŋgamb aŋgnik. Yenen, yand niŋbiyn: yip simb gek, nimbip simb giniŋgamb; yip tep gek, nimbip tep giniŋgamb. ⁴ Minj tiknik kun ak, mindmaŋgiy yip ak piŋiyňi ayek, gos par aying, siy niŋt tikuŋkyiŋ tiknik. Nimbip miker yomb ginimuŋ aŋgiy ma tiknik; nimbip wasemb yimb aypiy ak niŋnimimb aŋgiy tiknik.

Bi Tap Timey Gak Anup Niŋiy Kirginimimb

⁵ Yand niŋen, bi gek miker yimb gak ak; yip ma gak, nimbip gak. ⁶ Pen nimb maŋgiysek rek nup kirpirak; miňiy kun ma ginimimb. ⁷ Miňiy timey gak kun ak niŋiy kirgiy, nup minim sayn aŋnimimb. Yenen: kun ma gem, simb gek apyap piknimuŋ rek ayip. ⁸ Kun ak nup wasemb aypun ak aŋgem, nuk niŋrep ginimuŋ. ⁹ Nimbip minj tiknik ak; nimb key minim kun ak tuŋgasikrep giy, mindrep giniŋgambim akaŋ aŋgiy, tiknik. ¹⁰ Pen biyinimb nimb kayaŋ okok timey gey, minim yand rek, akniy niŋiy kirginim. Minim kun ak nimbik key ak mey, kuyip niŋiy kirginimimb. Pen minim yip rek gunap mindonimuŋ; akniy aŋgem apek, Krays yip niŋmindip rek, niŋiy kirginim. ¹¹ Pen kilis giy, niŋiy ma kirgoniŋgambun, Seytan chinup gek, apyap pikjun rek ayip. Seytan per gen apyap pikniŋgiy aŋgiy niŋimb ak niŋbun.

¹² Pen Krays minim tep ak, Trowas biyinimb kuyip aŋgňiyn aŋgiy, Trowas amenik, Krays yip kinjeŋ yomek, wong nup ak miňmon kun ak ginim rek ayak ak pen; ¹³ mam Taytas, nimb Koriyn kay yerer giy rek mindenimbik minim ak ma dand apek, gos yomb kun ak niŋiy, Trowas biyinimb kuyip nimb mindem aŋgiy, nup niŋniŋ miňmon Masedoniya amnininik.

¹⁴ Kun ak Gor gip rek niŋiy, nup tep yimb apiyn. Ņinuk Krays nup yokek, ap Seytan nup di talak miŋgan nuk okok ay chinup dak. Diy, biyinimb yip gosimb niŋbay guniy kuyip, dam Bapiy nup opriŋ kuyrep wip rek bap ūnimiŋ aŋgiy, chinup dand namb amnakniŋ, biyinimb kim amniŋgambay gok sek, kurginiŋgambay gok sek kuy kun ak niŋbay. ¹⁵⁻¹⁶ Biyinimb Krays kasin giy kim disap gok; kuy kun ak niŋiy, kuyrep

perper mindonjun ak wip aŋgiy, minim chinup ak dipay. Pen biynimb Gor nup ma diy, pisnep chip tikniŋ gipay gok nep; kuy nokom kun anep niŋiy, ak chip kuy rek wip aŋgiy kirpay. Kun gip kun ak, minim tep ak ŋiňloŋ ayep ker mer: niŋrep giy aŋgñemb. ¹⁷Chin biynimb kuŋaynep Gor minim aŋgñiying, maniy tap gok diniŋgambun aŋgiy aŋgñimbay rek, ma gipun. Krays yip mindiy, Nop niŋmindakniŋ, minim yipund giy ak nep aŋgñimbun.

3 ¹Pen minim aspun kun biy aŋgñirep gipun rek, kuyip aŋgon chinup diniŋgiy aŋgiy ma aspun. Chin biynimb nimb ma niŋbim gunap rek kun gipnup. Pen biynimb gunap chinup ma niŋey nimbip aŋgiy minj tikñem, dam kuyip ŋimbnup. ²Pen minj chin rek mey, nimb mindpim. Gos chin niŋbun ak; nimbip minim aŋgñon niŋiy dipim ak mey; biynimb okok nimbip niŋiy, chinup bi yerip rek ak niŋbay. ³Minj kun ak, tap ŋiwkil gep ak diy, kamb pis band ar ak tikpay rek ma aspiyn. Minj kun ak Krays nup wong gonuk, nuk key Gor Kawnan anup aŋgek, minim tep nuk ak gosimb nimbip namb ak tikak.

⁴Pen minim aŋgñirep gipun rek aspun kun ak, Nop Gor mindakniŋ, Ninuk Krays gak ar ak aspun. ⁵Chin key gon amnimuiŋ rek ma ayip; Gor nep mey chinup kond mindakniŋ gon amimb. ⁶Nuk nep gek, chin bi wong tep nup gipun gok mindiy, minim kisen gininggayn aŋgiy aŋgayak ak, dand amiy, biynimb gok kuyip aŋgñimbun. Minim aŋgayak kun ak, low minim kamb pis ar ak tik ayek per apay ak mer; Kawnan nuk anep aŋgak. Low minim ar ak giy kumiŋgambun, pen Kawnan nuk gos ŋakniŋ gon amek, perper mindenŋgambun.

⁷Low minim kun ak, Gor kamb pis band ar ak tikek, Mosis dand owakniŋ, melik tep yimb ak gek, Yisrel biynimb Mosis nup niŋniŋgiy rek ma ayak. ⁸Pen Gor Kawnan gip ar ak, biynimb kuyip aŋgñon, minim kun ak dey, nuk kuyip key yimb gek, melik tep Mosis nup gak ak tap yikop rek ayip. ⁹Kor niŋniŋgambay low minim ak chinup yokniŋ, key yimb gakniŋ yokak ak; niŋind suŋ-tep mindenŋgambun minim ak yokek apek niŋnuknij, chinup key yimb gip. ¹⁰Mosis low minim aŋgñak ŋin kun ak, melik yomb gak ak pen; minim nuk kisenimb ak sup melik rek pikmindakniŋ, nindnimb ak melik ma mindip rek ayip. ¹¹Minim per ma mindonimuŋ ak, kilis yip niŋyaŋ aŋgiy yokak ak; minim nuk perper mindenŋgamb ak aŋgñinukniŋ, niŋind key yimb ar ak gip.

¹²Kun ak chinup direp giniŋgamb rek niŋiy, minim tep nup ak aŋgñiniŋ ŋawil ma diy, monmon aŋgñimbun. ¹³Mosis gak rek ma gipun. Nuk low minim ak aŋgñakniŋ, jomluk nuk ak melik yimb giy, pen yep won bap mindiy, sikoy gek wakniŋ, gisap kun ak ma niŋniŋgiy aŋgiy, wandbis band ak di jomluk yiwgak. ¹⁴⁻¹⁵Pen Mosis nup nep ma gak, Jiwda biynimb gok kuneŋ wandbis band rek, gos timund kuyip kom kom giy mindakniŋ, gos yipund giy niŋniŋgiy rek ma ayak. Gor

minim nuk nind giniŋgayn aŋgiy aŋgayek tikyak ak riyt giyakniŋ, minim aspay mey ak aŋgiy ma niŋyak. Miňiy kunep riyt gey ninjiy, ma niŋbay.

¹⁶ Pen Biyomb ak nup gosimb niŋney, nuk gek gos kuyip pangyikek, aŋgak aŋgak rek niŋniŋgambay. ¹⁷ Biyomb chin ak nuk Kawnan ak mey, chin yip mindakniŋ, miker kuyip gip kun ak rek ma gip. ¹⁸ Biyomb ker mindpun rek, gos chin ak yipund giy amek, melik nuk ak chinup niŋjimb. Niŋakniŋ, galas asdal ak gip rek, Kawnan nuk sek mindon biyimb gok niŋjiy, nup ker mindpun ak niŋbay. Pen melik nuk ak chinup niŋakniŋ, nuk mindip rek mindon amjap.

Chin Yikop Man Tiyn Rek Mindpun

4 ¹Gor key chinup simb niŋjiy diy, woŋ kun biy aŋgayek gipun ak; gos miker gunap ma niŋbun. ² Weygiy gipay ar ak sek, nambij gakniŋ gipay ar ak sek ma gipun. Gor minim aŋgñiniŋ; minim chin key gunap sesek aŋgun aŋgiy ma apun. Yerer gipun gok yesek ar ak ma gipun. Biyimb gok chinup niŋjiy, yipund giy nep gon amjap ak niŋniŋgiy aŋgiy, Gor chinup niŋmindakniŋ, minim nup ak yipund giy nep aŋgñimbun. ³ Minim kun ak biyimb ma niŋjun apay gok nep, ma niŋjiy, miňmon timey ak amning gispay. ⁴ Gor nup gosimb ma niŋjiy, Seytan nup biyomb chin aŋgey, windin kuyip ak koy gek, Krays melik tep minim ak ma niŋjiy, nuk Nop Gor rek mindip ak ma niŋjiy, gipay. ⁵ Pen minim chin key ma aŋgñimbun; Biyomb chin mey Krays nep aŋgiy, beŋ nup okok mindiy, nimbip direp gipun. ⁶ Nind kisyimnamb okok, Gor melik gaŋ aŋgek, day melik gak. Gak kun ak rek, namb chinup biyaŋ melik tep nuk ak, gaŋ aŋgek gip ak mey; miňiy biyimb gok chinup niŋjiy, Jiysis Krays melik tep ak niŋbay.

⁷ Chin biyimb yikop man tiyn rek ak pen, Gor gek melik tep diy mindpun ak; kilis chin key mer; Gor kilis diy kun giy mindpun ak niŋbay. Miker keykey apiy, ⁸ chinup aybirikniŋ rek gip ak pen, siling ay ambun. Kinjeŋ chin amemb ak ma mindek, yerginjun aŋgiy niŋmindon, kinjeŋ miŋgan nokom bap yikek, ami yim ambun. ⁹ Chinup yukpay ak pen, Gor chinup ma kirgip. Chinup pikayon kumyaŋ aŋgiy pikpay ak pen, gamb nep pikpay. ¹⁰ Jiysis nup pikyakniŋ, gos kuŋjay ma niŋak rek, chinup kunep giyakniŋ, gos kuŋjay ma niŋbun ak mey, nup ker mindpun ak miseŋ niŋbay. ¹¹ Kun ak lum ar biy mindnuknin, Jiysis ker mindpay aŋgiy chinup pikayning nep gipay. Pen gipay kun ak, biyimb gok Jiysis yip mindpun ak niŋrep giy, gunap nup dipay. ¹² Kun ak chinup minek minek kumemb rek ayip ak, nimb gunap minim tep ak niŋjiy, perper mindenningambim.

¹³ Baybol buk ak tikiy aŋgyak, “Gor nup gosimb niŋbiyn rek kun aŋnik aŋgyak.” Kun ak rek, chin kunep nup gosimb niŋjiy, minim aŋgñimbun. ¹⁴ Gor Ņinuk Jiysis nup gek tip tikjakak rek, chinup kunep

gek tikjakoningambun; dam ñiyinq, biyimb nip guniy angningamb.
15 Kun ak miker diying; kosyam mindying gipun kun ak, nimbip nen kun
gipun. Kun gon mey, biyimb kuñaynep minim nup ak diying; Gor nup
tep angving giyakninq, yimb nup ak viy ar biyon araniningamb.

Nup Gosimb Niñiy Gos Sek Mindpum

¹⁶ Kun ak ñin tomb chin sayn giyownimus rek ayip ak pen; Gor chinup minek minek kilis ñakniñ mindpun ak, gos yomb kun ak ma niñbun.

¹⁷Miker keykey dipun kun gok tap yomb mer; yikop won bap nep chinup gininggamb. Pen am nuk yip mindiy, perper mindrep gininggambun. ¹⁸Lumar biy mindiy, mindrep gun angiy ma niŋbun: am Gor yip mindiy, perper mindrep ginjun angiy niŋbun.

5 ¹Chin nijbun: mumbwak chin miñi mindip biy, korip bandak bandrek mindip. Pen korip kun ak tungwanijgey akanj, wor ay yapek, Gor korip chinup kisenimb perper mindeningamb bap gayeningamb, nuk yip per mindoningambun miñmon nuk biyoj. ²Korip kisenimb kun ak, chech rek ayjun aŋgiy, miker gakniŋ kond mindpun. ³Chinup chech rek ayñeningamb mey; daynep ma mindeningambun. ⁴Mumbwak nindnimbi ak sek mindiy, miker gakniŋ mindpun ak pen; kirgiy, yikop mindonjun aŋgiy ma njibun: semb biyoj perper mindeningamb mumbwak ak dinjun aŋgiy njibun. ⁵Gor nuk key mumbwak kisenimb dininjig aŋgiy, Kawnan nuk anup yokek apek yip mindpun ak mey; tap gunap aŋgak gok, angak rek giningamb ak njrep gipun.

⁶Kun ak per gos sek kond mindpun. Mumbwak nindnimbgak sek mindiy mey, Biyomb chin ak yip ma mindpun. ⁷Miñiy nup chingiy gosimb niyying mindpun ak pen, windin ma niqbun. ⁸Chinup giningambrek niniy, tep gip ak mey; mumbwak nindnimbgak kirgiy, mumbwak kisenimbak diy, am korip miñmon chin yimb biyoj mindonjun angiy niqbun.

⁹Kun ak gos yomb chin ak mey; biy mindiy akaŋ, am nuk yip mindiy, nup tep ginimuj ar ak nep ginjun. ¹⁰Yenen: chin mangiysek am Krays windin yirik ar ak amon, mumbwak biy mindiy tep gipun akaŋ yergiy rek gipun ak ninij, pen kun ak rek ñiningamb.

Miñiy Gor Yip Jimñiy Mindonjun Rek Ayip

¹¹ Biyomb chin ak, Bi jel gip ak niijiy, biynimb gok kuyip minim angñirep gipun. Chin bi yerip rek mindpun ak, Gor niñrep gip; nimb kunep yip niñbim rek ayip. ¹²⁻¹³ Pen gos chin niñbun ak; nimb chinup bi yerip rek ak niñrep giy mey, biynimb yimb kiyk key dand araniy mindrep ma gipay gok yip, penpen aŋg amiy apiy ginimimb rek ayniñgamb. Pen minim apun kun ak, nimb aŋgniñgambim; sakiy ayek, yimb kiyk key dand aranying aspay aŋningambim ak pen, ak mer. Chin aspun

ak; nimb minim kuyip ak kirgiy, minim chin apun ak diy mey, Gor nup minim ak nījrep giy, yimb nup dand aranimimb aŋgiy aspun. ¹⁴Krays chinup wasemb ay kumek mey; gos chin ar ak key nījiy ma gipun. Bi nokom yimb ak chinup nen kumak rek, chin maŋgiysek yip kumnuk rek ayip. ¹⁵Kun ak mīniy tikiy, mindmaŋgiy chin lim giniŋgamb ar ak ma giy, chinup key tep giniŋgamb ar ak nījiy ma ginjun; Biyomb chinup aŋgiy kumi tip tikjakak ak, nījek tep giniŋgamb ar ak nep ginjun.

¹⁶⁻¹⁷Biynimb Krays nup chiŋgipay gok, nind mindyinŋipay rek ma mindpay; kim kisenimb ar ak mindpay. Kun ak biynimb yikop gok gos nījbay rek nījiy; biynimb gok tep, biynimb gok timey aŋgiy ma nījun. Krays nup nind gos yesek ar kun ak rek nep nījnu ak pen, mīniy nījbun: nuk bi tep yimb mindip.

¹⁸Chin kim kisenimb mindpun kun ak, Gor nuk nep gek mindpun. Nind biynimb ūnajgep nuk mindonuk ak pen, kisen ūnuk Krays nup yokek apiy, chinup di Nop Gor yip jimniy ay, biynimb gunap sek yand yip jimniy mindenŋgiy aŋgiy, chinup wong nuk ak aŋgayek gipun.

¹⁹Biynimb gok yand yip jimniy mindenŋgiy aŋgiy, chinup aŋgayek mey, biynimb gok kuyip apun, “Gor ūnuk Krays nup chinup nen aŋgiy, aŋgek apiy kumak ak mey; timey gipun ak nījiy kirgiy, chinup biynimb mīmon keykey mindpun rek disap. Kun ak nup ker apem nimbip dek, nimb kunep nuk yip jimniy mindenŋgambim apun.”

²⁰Chin mey, bi namb nimb; Gor minim nup ak nījiy, nimbip angñimbun. Minim nimbip nembnemb giy rek aspun ak, Gor minim nuk key chinup yokip ak aspun. Kun ak nimb nup ker apiy, nuk yip jimniy mindenimimb. ²¹Pen tap siy tap timey gach ak chinup biynimb maŋgiysek chiŋgipay rek, Gor yip jimniy mindep rek ma ayek, ūnuk tap siy tap timey bap ma gak ak yokek apiy, tip chinup ak diy kumek mey; nup chiŋgipun rek, Gor biynimb suŋ-tep yand aŋgip.

6 ¹Kun ak Gor yip jimniy wong gipun rek, nimbip minim kilis giy aŋgiy aspun: Gor nimbip simb nījiy, Krays nup yokek apiy dak ak mey, nup ma kirginimimb aspun. ²Gor aŋgak:

“Minim kun ak rek nīnjim aŋgiy mindenik ūn ak, yip aŋnijenak nījnik. Nip dinim aŋgiy mindenik ūn ak mey, nip dinik aŋgak.” Kun aŋgak ak nījbun; mīniy ūn biy Gor chinup simb nījiy dininŋgamb. Mīniy ūn biy nup chiŋgiy mey, kim amniŋgambun.

³Nup wong giñimbun ak amrep ginimuŋ aŋgiy, nījrep giyinŋipun. Biynimb gunap nījiy gos gunap apek, apyap pikniŋgambay ar ak ma gipun. ⁴Pen yerer gipun ak, Gor nup wong gispun ak nīnjingiy aŋgiy, mīn tep ar ak nep gipun. Kun ak wong nup ak ma kirpun. Miker diy, kosyam mindiy akan, yerer gek; gos kun ak ma nījbun. ⁵Chinup ūn gunap tapin pikpay; ūn gunap kalambis aypay; ūn gunap kinrep ma gipun; ūn gunap yiwan kinbun. ⁶Pen mindrep giy; nījrep giy; miluk ma nījiy; biynimb direp giy;

Gor kawnan yip mindiy; biynimbi wasemb yimb ay, ⁷minim niijind yimb nep aŋgiy, Gor kilis ŋaknij wong gipun rek; wong nup gipun ak niijning niijningambay. Chin Gor bi suŋ-tep nuk ak mey, chim kandij tap gok ŋin pis pis ŋaknij, Seytan yip penpen gipun. ⁸Biynimbi gunap yimb chinup dand aranimbay; gunap dand apywipay. Gunap chinup minim tep apay; gunap minim timey apay. Chinup bi yesek angep aŋgiy nijbay ak pen, chin bi minim niijind nep apun. ⁹Chinup ma nijbun apay ak pen; nijsrep gipay. Kumbun rek ayip ak pen; kim mindpun. Tapin pikpay ak pen; ma kumbun. ¹⁰Miker yomb gip ak pen; tep gaknij mindpun. Simbgeprek mindpun ak pen; chin gipun rek, biynimbi kunjaynep mindrep gipay. Tap ma mindip gok mindpun ak pen; Gor chinup kond mindaknij, mindrep giyin gon amjap.

¹¹Koriyn biynimbi. Nimbip mindmaŋgiy aypun rek, minim gunap weygiy ma aspun, misej yimb aspun. ¹²Nimbip mindmaŋgiy aynuk ak, kun giy nep mindip ak pen; chinup mindmaŋgiy ayingipim miň ak dam akay yokpim. ¹³Chinup ma kirginimimb; nimbip gipun rek, chinup mindmaŋgiy aynimimb. Nimbip nijen ŋapan yand rek aye krun aspiyn.

Biynimbi Gor Ker Ma Mindpay Gok Yip Ma Yiŋgong Ginimimb

¹⁴Biynimbi Gor nup gosimb nijbay gok, biynimbi yikop gok yip minim aŋ ar nokom ay, gey amnimiŋrek ma ayip. Biynimbi mind tep gipay gok, yergiy biynimbi mindrep ma gipay gok yip, jimniy gey amek tep giniŋgamb? Pen biynimbi melik pis okok mindpay gok, yergiy biynimbi kisyim pis okok mindpay gok yip, jimniy mindeningambay. ¹⁵⁻¹⁶Krays yip, Seytan yip minim aŋ ar nokom ma ayniŋgayr. Biynimbi Gor ker mindpay gok yip, biynimbi yikop gok yip, gos ar nokom ma nijnigambay. Chin biynimbi nup ker mindpun gok, korip mindep nuk ak mindpun. Pen chin Gor korip mindpun gok sek, tap yikop aŋgnibay korip mindpay gok sek minim bap aŋ ar nokom ay, gon amnimiŋrek ma ayip. Gor nuk key aŋgak,

“Yand namb kuyip okok mindiy, Biyomb kiyk ak minden, kiyk pen biynimbi yand mindeningambay aŋgak.”

¹⁷Kun ak nuk aŋgip, “Kuyip kirgiy keynep mindiy, mindrep ginimimb. Tap asiŋ gok ma wilikem, nimbip diniŋgayn. ¹⁸Den mey, Nap nimbik yand minden; nimb ŋi pañ yand gok mindeningambim aŋgip.” Biyomb gin yimb ak kun aŋgip.

7 ¹Bunjiy tep yand gok. Gor chinup giniŋgayn aŋgiy minim aŋgayak kun ak, nup aŋgnijon; timey gipun gach ak sek, gos timey nijbun gach ak sek wiykoyek, nup pirikiy tap asiŋ gok pisnep kirgiy, biynimbi suŋ-tep nuk gok mindenjun.

Pol Miňmiň Gak

²Chin biynimbi nimbip bap, yesek aŋgiy, timey giy akan, monmon giy ma ginuk. Kun ak chinup wasemb aynimimb. ³Nimbip aŋg sikoy giniŋ

ma aspiyn; nind aŋgnik rek, nimbip niŋen tep gip rek, jimñiy mindpun.

Kim mindiy akan, kumniŋgambun ak, jimñiy nep mindenŋgambun.

⁴Nimbip gos gunap ma niŋbiyn, tep gaknij mindpiyn. Chinup miker yimb gisap ak pen, miňmiň giyŋg mindpiyn.

⁵Pen chin miňmon Masedoniya amjaknuk ŋin ak, won bap yikop ma mindonuk: miker keykey mindiy, penpen ar keykey angeyak, gos yomb ak niŋnuk. ⁶Pen Gor bi tep biynimbi direp gip ak, Taytas nup yokek apek, yip tep yimb gak. ⁷Nuk biy apiy, nup yerer gipik ak sek, gosimb yip niŋiy simb gaknij kond mindenbik minim ak sek aŋgek, yip tep yimb gak.

⁸Minj tiknik ak niŋem, nimbip simb yimb gak ak pen; yand gos yomb kun ak ma niŋbiyn. Minim kilis aŋgiy tiknik kun ak niŋem, simb gak ak pen; ak yikop won nokom bap nep gak. ⁹Kisen mey, namb chin biy miň timey ar ak ma ginjun aŋgiy kirpik ak, yip tep gip. Yand niŋbiyn: nimbip simb gak kun ak, Gor ginimuŋ aŋgiy niŋak rek nep gak ak mey; minj tiknik kun ak, niŋind kun giy tiknik. ¹⁰Biynimbi miň timey ar ak giy, “Gor nup yenen kun gipun aŋgiy” kirpay gok, nuk yip mindiy kim mindenŋgambay. Pen biynimbi Gor nup gosimb ma niŋiy yikop nep simb giniŋgamb gok, yergiy kim amniŋgambay? ¹¹Pen nimbip simb gak kun ak, Gor gek gos niŋrep giy apik, “Pol nup direp ginjun. Namb chin biy yenen monmon gispay? Chin timey ma gipun ak, biynimbi gok niŋrep giyaŋ aŋgiy apik.” Kun ak minim aŋg ar nokom ay, bi timey gak anup gos niŋjun aŋgiy gispim. Kun ak tep yimb gispim. ¹²Nimbip minj tikyoknik ak, bi tap siy tap timey gak anep akan, binuk monmon gak anup aŋgiy ma tiknik; nimbip gos niŋiy, Gor niŋmindakniŋ, chinup direp gipim rek, key niŋrep ginimimb aŋgiy tiknik. ¹³Pen minj kun ak niŋiy, chinup direp yimb gipim ak mey, tep gip.

Pen Taytas nimbip am niŋiy apiy kesim dek, nup tep yimb gak rek chinup kunep gak. Nup direp gipik ak mey, miňiy gos yomb ma niŋimb. ¹⁴Nup direp giniŋgambim aŋgnuk rek nep gipik ak mey; chinup nambiq ma gisap. Minim nimbip apun gok, per niŋind gok nep apun rek, minim nup aŋgnuk ak, kunep niŋind yimb nep aŋgnuk. ¹⁵Pen Taytas am nimbip minim aŋgek, nimb jep diying minim kun ak diy, nup direp gipik ak; nimbip niŋek tep yimb gip. ¹⁶Pen miňiy niŋrep gipiyn: nimb ar bap key ma giniŋgambim; mindrep giniŋgambim. Kun ak yip key tep yimb gip.

Masedoniya Biynimbi Opriyŋ Yomb Yomb Rek Niŋyak

8 ¹⁻²Pen mam ay sikop. Biynimbi Krays ker Masedoniya propens mindpay gok, tap kiyk kuŋay ma mindek, kosyam mindeyak ak pen; Gor kuyip gos tep ŋek, opriyŋ monmon niŋyak. ³Maniy kiyk kuŋay ma mindek ak pen; ŋiniŋgiy rek namb ak kirgiy yomb yomb niŋyak. Gos kiyk key niŋiy, ⁴chinup nembnemb giy, Jiwdiya biynimbi Gor ker mindiy, yiwan yomb gek yikop mindpay gok kuyip, maniy niŋjun aŋgiy niŋyak.

⁵ Pen giyak kun ak, ginięgiy aŋgnuk rek nep ma giyak. Gor ginięgiy aŋgip rek nup di nind ay, chinup bi wong nup gipun gok sek direp giyিng, opriyি kun ak ŋiyak. ⁶ Pen Taytas nind am nimbip aŋgek, nimb kuneп opriyি ŋinięgembik rek, nup aspiyn, “Am kuyip kond mindenimin; opriyি di nan-ginięgispay kun ak nan-ginięgiy aspiyn.” ⁷ Nimb mey, Gor nup gos niјrep giy, minim niјrep giy, biyimb aŋgñirep giy, biyimb direp giy, chinup wasemb ay gipim ak; miňiy Gor nup direp gun aŋgiy niјbim rek, Jiwdiya biyimb gok kuyip simb niјiy, tap opriyি ak monmon ŋinimimb.

⁸ Pen nimbip nembnemb giy ma aspiyn. Gor nup wasemb yimb aypim akaŋ aŋgiy, biyimb gunap tep gaknij gispay rek aspiyn. ⁹ Krays chinup simb niјiy gak rek niјbim. Miňmon nuk ak mindiy, mindrep gak ak pen, nimbip aŋgiy mindrep gak kun ak kirgiy, biy apiy bi yimgeprek yimb ak mindek. Kun gak rek, nimb mindrep gep ak dipim. ¹⁰ Simiy nind ak, nimb gos tep niјiy, Jiwdiya kay kuyip opriyি ŋinjun apik. Kun ak nimbip aspiyn; ¹¹ tap mindonimuŋ gok bilok ay, kuyip ŋemb rek ak miňiy pisnep ŋinimimb. ¹² Gor nup tep gip ak, opriyি monmon ŋinjun. Pen monmon ŋinjun aŋgiy, siskoy nep ŋemb rek ayek, gos yomb ma niјjun. Gor tap chin mindip gok nep ŋin paŋgnięgamb; ma mindip gok sek ma ŋin paŋgnięgamb.

¹³ Biyimb maniy ŋinięgambim gok mindrep gey; nimb pen kosyam mindenimimb aŋgiy, ma aspiyn. ¹⁴ Tap nimb mindip rek, kuyip gunap bilok ŋem mey; kisen tikdinimuŋ ŋin ak, nimbip pen ŋinięgiy. Kun giy, kiy yip andip andip rek mindenigambim. ¹⁵ Baybol buk ak tikiy aŋgyak:

“Biyimb tap mana apay ak kuŋaynep yipruŋg diyak gok niјey, yomb rek ma ayek; key ŋiŋnięgiy rek ak nep mindek. Pen biyimb sikoy rek diyak gok kuyip kuneп, ma tikdak aŋgyak.”

Taytas Nup Miňmon Koriyn Yokak

¹⁶ Gor Taytas nup gos tep ŋek, yand nimbip direp ginim aŋgiy niјbiy rek nep niјimb ak; Gor nup tep aspiyn. ¹⁷ Taytas am kuyip niјiy owan aŋgen, nup key tep gip rek, nimbip ker jap. ¹⁸ Pen bi tep chin bap sek, Taytas yip yoksiп. Bi kun ak nuk minim tep wong ak giy, miňmon sikoy keykey okok aŋgñirangięgaknij, nup tep yimb apay. ¹⁹ Nup aŋgyak chinup kondey, opriyি maniy di nan-ginięgambay gok dand Jerusalem amiy, biyimb simbgeprek gok kuyip ŋon mey, Gor nup yimb ak aranięgamb. ²⁰ Pen opriyি yomb kun gok niјrep giy ma dand amonięgambun; ayrep giy ma dand ambay aŋgnięgiy rek ayip. ²¹ Bi maniy siydep rek ma mindpun ak Gor niјimb; pen niјrep giy dand amon, biyimb gok kuneп niјnięgambay.

²² Pen mam chin bap sek yoksiп. Nup per tep gaknij wong gip ak, niјrep gipun. Nimbip gos niјimb ak mey, tep yimb gaknij jap.

²³Bungiy Taytas nup yoksipun ak, yand yip woŋ jimniy giy, nim bip minim aŋñirapur. Pen binuk yip japiyr omijal ak, Krays nup yimb dand aranimb iyrrek, Krays biynimb nuk Masedoniya propens namb okok woŋ kun ak aŋgayey, yip japiyr. ²⁴Pen kayaŋ ak amjakey, kuyip wasemb yimb ay direp ginimimb. Kun gem mey, minim kun ak yomb amek, biynimb Gor ker mindpay miñmon keykey okok niŋiy aŋgniŋgambay, “Pol Koriy biynimb Gor ker mindpay gok kuyip, yimb dek aranimb ak, niŋind nep gip aŋgniŋgambay.”

Biynimb Gor Ker Mindpay Gok Direp Ginimimb

9 ¹Pen biynimb Gor ker mindpay gok direp ginimimb aspiyn minim ak, nimb key niŋrep gipim. ²Nimb Akaya propens mindpim gok, simiy nind ak, opriyŋ kun ak gos key niŋiy ŋining gembik; yand am biynimb Masedoniya propens mindpay okok kuyip, aŋgenik niŋiy; miñiy biynimb kuŋaynep opriyŋ ŋispay. ³Pen mam gunap kuyip nimbip nind yoksiyiŋ ak; opriyŋ dayrep gem mey, Masedoniya kay kuyip aŋgnik ak, minim nep aŋgiŋ aŋgiy ma niŋniŋgiy. ⁴Pen maniy ma nan-geniŋgambim; Masedoniya biynimb gunap poŋind amjaken, minim nep aŋgnik rek, chinup nambiq giniŋgamb. Nimbip kuneŋ ginimuŋ rek ayip. ⁵Kun ak mam chin gok kuyip nind aŋgyoksiyiŋ. Kiyk am nimb yip mindiy, maniy ŋiniŋgambun apik ak, nan-gem mindonimuŋ. Kisen yand Masedoniya biynimb gunap yip amjakiy, gos nimb key niŋiy opriyŋ ŋimbim ak niŋrep giniŋgambay.

⁶Nimb niŋbim: biynimb tap yiŋ kuŋay ma yimbay gok, tap kuŋay ma mindinggamb; biynimb tap yiŋ kuŋay yimbay gok nep, tap kuŋaynep mindinggamb. ⁷Kun ak nimb biynimb nokom nokom mindpim rek, gos key niŋiy opriyŋ ŋinimimb. Yiruk gakniŋ ma ŋinimimb. Biynimb gunap nimbip nembnemb gey niŋiy, ma ŋinimimb. Key niŋbim rek, tep gakniŋ ŋinimimb. ⁸Pen Gor Biyomb mindip ak nimbip bilesiyŋ ŋining, tap tikdiniŋgamb rek nep ma ŋiniŋgamb; gos nuk key niŋiy, tapin ŋinimuŋ rek mindip. Kun ak mey tap nimb kuŋaynep mindakniŋ, woŋ teg nup ar keykey minek minek ginimimb rek ayninggamb. ⁹Minim kun ak rek, Baybol buk ak tikiy aŋyak:

“Biynimb an biynimb simbgeprek gok kuyip, tap monmon ŋiniŋgambay ak, Gor biynimb tep yand aŋgiy, niŋyŋg nep mindinggamb aŋyak.”

¹⁰Gor chinup per tap yiŋ ŋiy, keňmangiy ŋiy gip ak; nimbip tap yiŋ kuŋay yimb ŋiniŋgamb. Pen nuk gek jakrep geniŋgamb, nimb diy gunap biynimb bilok ŋem mey, tep yimb ginimuŋ rek ayip. ¹¹Nimbip per gek, tap nimb kuŋaynep mindek, monmon ŋemb rek ayninggamb ak mey; tap ŋiŋyŋg mindem, chin dand amiy biynimb gunap ŋon, Gor nup yimb ak dand araniŋgambay.

12-13 Gor nup chinjgiy, direp giniñgambim kun ak, biynimb gok sek direp geninjgambim mey; Gor nup yimb ak dand aranyiñg aŋgninjgambay, “Kiyk Krays minim tep ak pisnep diy, chinup monmon ñiy, biynimb okok kuyip monmon ñiy gipay ak; nip tep yimb aspun aŋgninjgambay.”¹⁴ Pen Gor nimbip simb ninjiy direp yimb gip rek ninjiy, gos kiyk am nimbip kom kom gek tep gakniñj, Gor nup aŋgnij mindeniñgambay.

¹⁵ Pen chinup Nīī tep yimb nuk ak monmon yokek apiy kumak ak; nup yimb dand aranjun.

Pol, Yip Yenen Kun Apay Angak

10 ¹⁻² Yand Pol nimbip aspiyn: Krays Biyomb chin ak, bi tep biynimb aŋgdep ak mindip rek, yip nembnemb gem, nimbip minim kilis ak ma aŋnim! Biynimb nimb gunap yip apay, “Nuk ap chin yip mindiy; bi sayn, minim ma aŋgip ak pen; am par okok mindiy, minj anep tikiy, minim kilis giy aŋgip apay.” Pen minim ar bap apay, “Pol biynimb yikop mankumb biy ker gok niñbay rek nep niñjiy aŋgip apay.”³ Niñjind apay; mankumb biy mindpun ak pen, biynimb mankumb biy ker gok gos niñbay rek niñjiy, minim kilis penpen aŋgep ar ak ma apun.⁴ Chim yakam chin diy penpen gipun ak, Gor kilis sek mindip ak mey, Seytan boŋj kilis gayip gok am gi timey gon, biynimb pen aŋgninjgiy rek ma ayip.⁵ Gor nup gosimb ak kirgiy, yimb key dand araniñg gipay ak pen; Gor chinup kond mindakniñj minim aŋgon, kinjeñ kiyk bap ma mindip ak niñbay.⁶ Kun ak nimb Koriyn biynimb Krays aŋgip rek giy mey; kisen biynimb nup alemb alemb ñimbay gok, aŋgrep gem niñniñgiy.

⁷Nimb gunap yip niñjem, bi yikop rek ayip ak pen; niñrep ginimimb. Nimb Krays ker mindpim rek chin kuneñ mindpun.⁸ Biyomb ak nep chinup wong aŋgayek, biynimb gok kuyip kond mindpun apiyn ak, yimb nuk key dand aranjanp aŋgninjgambim ak pen, yip nambij ma giniñgamb. Pen wong aŋgek gipun kun ak; biynimb gok kuyip aŋgem apyap pikniñgiy aŋgiy ma aŋgak; kuyip aŋgem mindrep giniñgiy aŋgiy chinup aŋgek gipun.⁹ Pen nimbip minj tikuñkiy gok niñjiy, piriknimimb aŋgiy ma yokpiyn.¹⁰ Biynimb gunap yip apay, “Nuk par okok mindiy, minj nep tikuñkiy, minim kilis yimb aŋgip ak pen; biy apek niñon, biyomb minim apay rek ma aŋgip apay.”¹¹ Pen biynimb kun apay kun gok niñmindeniñgiy. Chin amjakiy, ar bap key ma giniñgambun; par akniy mindiy, minj tikuñkiy apun rek nep giniñgambun.

¹² Pen biynimb, chin yomb yimb mindpun apay kun gok; kiyk yomb mindpay akanj, chin yomb mindpun aŋgiy piyow niñjun aŋgon, chinup jel ma gip. Kiyk apay, “Chin gipun ar ak nep yipund gip, chin nep biynimb tep yimb; biynimb maŋgiysek kayañ rek mindpay apay.” Apay kun ak mindrep giy ma apay.¹³ Pen chin Gor wong ak tep gipun akanj, minim kun ak rek aŋgninj, biynimb gunap wong geyak, chin ap yikop ar koyorj

ginuk ak sek, ma aŋgningambun; Gor chinup bilok ayek key gipun ak nep aŋgningambun. ¹⁴Nimbip nen, Gor chinup aŋgek, chin nind nep amiy minim tep aŋgñonuk; nup ker mindpim minim ak aŋgningambun. ¹⁵Biynimb gunap miňmon nimb ak am kiňij giy wong gey, chin ar okok apiy, miňmon biy Gor wong ak chin gipun aŋgiy ma aŋgningambun. Pen chinup tep gininggamb ak; nimb Gor nup chingrep yimb giy mey, wong chinup aŋgayak ak, nimb yip gon amrep giniŋgamb. ¹⁶Kisen mey nimbip silawiy, am miňmon nind ma aŋgñiyak kondon okok amiy, kuyip minim tep ak aŋgñiningambun. Pen chin bi gunap gipay rek, yimb yomb dun aŋgiy, bi gunap wong giniŋgambay ar ak chin gipun aŋgiy, ma aŋgningambun; key gipun ak nep aŋgningambun. ¹⁷Pen Baybol buk ak tikiy aŋgyak, “Biynimb miňmiň giniŋg, Biyomb ak kuyip gek minim ma mindip ak niŋiy, miňmiň giniŋgiy aŋgyak.” ¹⁸Yenen: Biyomb chin ak biynimb key tep gininggamb gok ma diniŋgamb; biynimb nuk niŋek minim ma mindip gok diniŋgamb.

Bi Jiysis Minim Aspun Aŋgiy Yesek Apay Gok

11 ¹Yand sakiy minim rek aŋgningayn ak pen, minim kiňij mindakniŋ aŋgning gispiyn. ²Gor nimbip wasemb ayip rek, yand kunep gipiyn. Nimbip biyñ piň mindrep giy bi nokom diniŋ gek, dam bi kun ak nup ñinik. Bi kun ak mey Krays. ³Pen yand pirikpiyn ak; nind yimb yimb siyŋ ak tom gek, Yiyp niŋdak rek, biynimb gunap nimbip kunep minim yesek gok aŋg dand amey, gos kiyk niŋbay rek niŋiy, Krays nup gosimb nokom niŋiy direp gipim ak, kirginimimb rek ayip. ⁴Yenen: nimb kuyip tip ñem, Jiysis chin ak nup minim aŋgñimbun ak ma apay; Jiysis bap key rek minim ak aŋgney, monmon dispim. Pen Gor Kawnan ak sek, minim tep ak sek kunep, key kisenimb bap rek ak dispim.

⁵Pen yand niŋen, bi Jiysis minim dand amemb nimbik kun gok biyomb; yand bi tam okok rek ma mindpiyn. ⁶Minim kiyk ak, yindik yimb apay ak pen, yand apiyn rek niŋrep giy ma apay. Chin nimbip per niŋrep giy nep, aŋgñimbun ak niŋrep gipim!

⁷Pen nimbip Gor minim tep aŋgñinik ak; bi gunap gipay rek, pen tap gunap ñinimimb aŋgiy ma aŋgnik. Ginik kun ak, yip bi tam okok bap aŋgiy niŋbim? ⁸Nimbip wong gining genik, Gor ker mindpay biynimb tiŋgoŋ gunap, yip maniy tap gunap ñiyak. ⁹Nimb yip mindenik ñin ak, tap nimbip bap ma dinik; mam ay Masedoniya nimb wiyak gok nep, tap yip yerip tikdak gok dap ñiyak. Kisen kunep, tap nimbip gunap ma aŋgnininingayn. ¹⁰Nimb Akaya propens mindpim gok, tap nimbip ma dipiyn rek, aŋgiyŋ nep mindingayn. Krays binuk mindpiyn rek, niŋind yimb aspiyn. ¹¹Pen apiyn kun ak, nimbip yiruk niŋiy ma aspiyn. Gor niŋimb: nimbip wasemb yimb aypiyn.

¹²Pen maniy tap nimbip gok ma nep don, bi Jiysis minim dand amemb mindpun aŋgiy nimbip tom gipay gok, chin gipun rek nep gipay aŋgiy,

aŋgniŋgiy rek ma ayniŋgamb. 13-14 Bi minim yesek aŋñimbay kun gok, Jiysis wong gispun aŋgiy tom gipay ak; niŋind kun gipay. Yenen: ŋin gunap nop kiyk Seytan kunep; Gor enjol melik tep nuk bap rek silok ay wip. 15 Kun ak bi nup wong gipay gok, bi suŋ-tep rek silok ay apey, gos yomb ma niŋjun. Pen gipay kun ak, Gor kuyip yerer giniŋgamb ak, giy diningambay.

Pol Gor Wong Giying Miker Dak

16 Yand tip ak aspiyn: nimb gunap yip bi sakiy aŋgiy, ma niŋnimimb. Pen yip bi sakiy aŋgiy niŋniŋgambim ak, yip kirgem; bi sakiy gok, yimb kiyk key dand aranimbay rek minim gunap aŋgnim. 17 Pen minim kun biy Biyomb ak gos ŋimb rek ma aŋgniŋ gispiyn; bi sakiy ayek, yimb key dand aranimbay rek aŋgnin gispiyn. 18 Bi gunap gos key ninjiy, yimb kiyk key dand aranimbay ak, yand kunep ginim. 19 Yenen: nimb gos niŋrep yimb gipim rek, bi sakiy gok minim aŋgey, nimbip yiruk ma gip. 20 Bi yesek aŋgiy, nimbip liŋj dand amiy, maniy tap nimbip gok diyiŋ, nimbip monmon giyiŋ, yimb yomb dipay gok; nimbip tep gip. 21 Pen yand bi tam okok mindpiyn ak, nimb yip mindiy, tap nimbip gunap ma dinik. Pen sakiy minim rek aspiyn ak, yimb kiyk key dand aranimbay rek, yand kunep giniŋgayn. 22 Kiyk Hiybriw biynimbi? Yand kunep Hiybriw bap. Kiyk Yisrel biynimbi? Yand kunep Yisrel bap. Kiyk Ebrahim kiňiŋ bap? Yand kunep Ebrahim kiňiŋ ak mindpiyn. 23 Kiyk Krays nup wong gipay? Yand bi sakiy rek yimb key dand aranjiipyen ak pen; kiyk yand wong kilis giy, miker ar keykey dipiyn rek ma gipay. Yip ŋin kurjaynep, kalambis ayak. ŋin kurjaynep tapin pikyak. ŋin kurjaynep kumdam namb ay winik. 24 Jiwda kay yip ŋin keykey anep mamind ak, miň diy yinj ŋin jiwiy, andikiy jiy piskind ak pikyak. 25 Rom kay kunep yip ŋin keykey omijal nokom, kur diy pikyak. ŋin bap biynimbi kurjaynep, yip kamb jiw pikyak. Siyip taŋgenik; ŋin keykey minek omijal nokom, siyip ak pisnep paŋg pikek amdak. Siyip timey gak ŋin kun gok, minek bap tap day band bap chichiy diy, ŋiŋ kas ar ak aran apyan gi minden minden, pumb sajind amiy, kisyim apiy, miňmon yowak. 26 Per miňmon kumemb rek namb okok tangying, ŋiŋ wilik gok tikpiyn; bi biynimbi pikay tap kuyip siy dipay namb okok tapiyn; biynimbi yand Jiwda yipund giy akaŋ, Jiwda mer namb okok girapiyn; biynimbi mam ay apay ak pen, Krays ker ma mindpay namb okok akaŋ, dawin yomb okok akaŋ, solwara namb okok akaŋ, saŋgiy okok akaŋ girangi per mey kumbiyn. 27 Wong kosyam giy, wisin ma kiniy, chech ma mindiy, keňmaŋgiy ma mindiy, yiwan giy, ŋiŋ nen giy, takil giy gip. 28 Pen miker bap mey, biynimbi Krays ker mindpay miňmon keykey okok, mindrep gispay akaŋ aŋgiy gos yomb ak niŋbiyn. 29 Krays biynimbi nuk gunap apyap pikniŋ gey, gos yomb yimb niŋbiyn. Pen biynimbi gunap kuyip gey apyap pikpay ak nijen timey yimb gip.

³⁰ Biyimb gunap chin biyimb yomb kalrimey mindpun angiy, tep gakniŋ yimb dand aranimbay ak pen; yand miň ar kun ak ma giningayn; bi tep ma mindpiy rek, tep gakniŋ mindenŋgayn. ³¹ Jiysis Krays Nop Gor, Biyomb pernep yimb dand aranemb ak, yand yesek ma apiyŋ ak niŋimb. ³² Yand dawin yomb Damaskas mindenik, kiyŋ Areytas binuk aŋgayek Damaskas kond mindyingip ak, yip kalambis ayin angiy, poliys nuk gok angek, kinjenram okok manjiysek tikyak. ³³ Kun giyak ak pen; mam chin gunap yip di wand yomb miŋgan ak ay, miň tiwniŋgiy, kamb wariy kus kus giyak wiyndiw miŋgan ak lipiŋ yokey, am am man biyaŋ ami, pirik amninik.

Pol Day Niŋak Minim Ak Anŋñak

12

¹ Yimb yand key dand aranen tep ma giningambak pen; Biyomb chin ak, bi bap nup gek day niŋak minim ak, anŋniŋ anŋniŋgayn. ² Wosrey bi yand niŋep rek Krays nup chirŋgrep gak bap, Gor dand miňmon tep semb biyoŋ amnak. Gak kun ak, miňiy simiy yin yin ayip wanjrem piskind ak. Pen bi kun ak mumbwak sek kun biyoŋ amnak akaŋ, mumbwak kirgiy Kawnan nep amnak akaŋ, ma niŋbiy; Gor nep niŋimb. ³ Minim ar kun anep tip aspiyŋ. Nup dand miňmon tep biyoŋ amnak ak pen; mumbwak sek akaŋ, mumbwak kirgiy kawnan nep amnak akaŋ, ma niŋbiy; Gor nuk nep niŋimb. ⁴ Pen kun biyoŋ ami, key yimb mindek ak niŋak. Key yimb gak kun ak, biyimb anŋñembrek ma ayak. ⁵ Bi bap nup gak kun ak rek anŋniŋgayn ak pen; yimb key dand aranbinip ak, tep ma gipkop. Minim yand key anŋniŋ; bi kilis ma mindiy, kosyam mindpiy rek nep anŋniŋgayn. ⁶ Yimb key dand aranemb minim gunap ma mindek ma aspiyŋ. Pen biyimb gunap yip niŋiy, ak bi tep key mindip anŋey, yip tep ma gipkop. Yip tep gip ak, gipiyn gipiyn rek niŋiy akaŋ, minim apiyŋ rek niŋiy, bi yerip rek mindpiy ak key niŋniŋgiy.

⁷ Yenen: Gor yip dand biyoŋ amnak kun ak, biyimb gunap ma niŋyak, yand nep niŋnik rek, yimb yand key dand aranim rek ayek, Gor yip tap miker ŋemb bap ŋimb. Tap kun ak Seytan ker apiy, yip ŋiň rek pinjikyŋ mindip. ⁸ Biyomb ak nup ŋin ominjal nokom anŋniŋiy, yip kun gisap rek ma ginimuŋ anŋnik ak pen; ⁹ yip anŋgak, "Biyimb gok, keynep mindiy, mindrep giniŋgiy rek ma ayip ak niŋrep giy mey; kuyip simb niŋiy kond mindnikniŋ mindenŋgabay. Kun ak gos yomb ma niŋnimin anŋgak." Kun anŋgak ak, yimb key dand aranemb ak yip tep ma gip. Yip tep gip ak mey: bi tep ma mindpiy rek anŋniŋ minden, yip direp giyŋg mindonimuj. ¹⁰ Kun ak Krays ker mindpiy rek; yip anŋjiwpay akaŋ, timey gipay akaŋ, kosyam mindiy mindrep ma gipiyn akaŋ, yip yerer gek, yand miňmiň yimb gipiyn. Yenen kilis yand ma mindip ŋin ak, Gor yip kond mindrep gip ak mey, kilis yimb giy mindenim rek ayip.

Nimbiŋ Koriyn Kay Direp Gipiyn Anŋgak

¹¹ Pen yand bi sakiy rek yimb key dand aranbiy ak, nimbiŋ nep gem kun gipiyn. Yip diy, minim tep gunap apkip ak pen; yip kirgiy, bi gunap

kuyip diy, minim kuyip ak dipim. Yand bi tam okok mindpiyn ak pen; kiyk biyomb yand bi sikoy aŋgiy ma niŋbiyn. ¹²Nimb yip mindiy, nimbip direp yimb giy, chin bi Jiysis minim dand amemb gok gipun rek, gon amek, Gor tap gep magep gok keykey gek niŋbik. ¹³Kun ak biynimbi Krays ker mindpay wikan gunap kuyip, ginik ginik rek nimbip kune pypiyn ak pen; ar nokom bap nep key gipiyn rek ayip. Ar kun ak mey: tap yip tikdak gok, yip ŋim aŋgiy ma aŋgnik. Nimb niŋem; nimbip timey ginik mey, ar kun ak rek ayip. Pen nimbip tep ma ginik kun ak, niŋiy kirginimimb.

¹⁴Nimbip nind ŋin omijał am niŋnik, miňiy tip ak niniŋ gispiyn. Tap nimbip bap dining ma niningayn; nimbip nen aŋgiy niningayn. Nop nonim sikop tap dayrep giy mey, ŋapan nuk sikop kuyip yimaŋgiypay. Pen ŋapan kiyk gok, nop nonim sikop kuyip kun ma gipay. ¹⁵Kun ak gos yand niŋbiyn ak, nimbip nen minim tep ak aŋgñi dand amiy, maniy tap yand gok maŋgiysek yokdiningayn akan, kumniŋgayn ak; minim ma mindip. Pen nimbip wasemb yimb aypiyen ak niŋiy, yip pen niŋem yiruk yiruk gip? ¹⁶Akaŋ pen, maniy tap chinup gok ma dip rek, kisen yesek aŋg dand amiy, tap chinup gok diniŋgamb aŋgiy niŋbim? ¹⁷Nimbip bi akay rek yokiy, tap nimbip gok windin windin ay dinik? ¹⁸Taytas nup yokniŋ, mam chin bap sek nimbip ker yoknik. Pen yand niŋbiyn: Taytas tap nimbip gunap yesek aŋgiy ma dak. Nuk ar bap key ma giningamb; yand gipiyn ar ak nep giningamb.

¹⁹Pen mam ay sikop. Pol bi gok minim aspay ak, yimb chinup ma apyownimuŋ aŋgiy aspay aŋgeniŋgambim ak pen; chin Krays ker mindiy, Gor niŋmindakniŋ, nimb Gor nup nep chingrep ginimimb aŋgiy aspun. ²⁰Yand pirikpiyn ak; am nimbip niŋningayn ŋin ak, gipim rek niŋen, yip tep ma giniŋgamb. Penpen aŋgiy, miluk niŋiy, tap gok chin nep dinjun aŋgiy, monmon giy, minim timey aŋgiy, biynimbi gok kuyip minim diy, yimb key dand araniy, asik keykey ay gi mindenimimb rek ayip. ²¹Pen gos bap niŋbiyn ak; kayaŋ amiy niŋningayn; nimb gunap yenen kun gipun aŋgiy ma kirgyi, biy siy bi siy giy, monmon ginep mindenigambim. Giniŋgambim kun ak Gor niŋimb aŋgiy, yand bi tam okok rek mindiy, nambiŋ gakniŋ, nimbip nen siy aŋg mindeningayn.

13 ¹Yand nimbip am ŋin omijał niŋnik; miňiy pen tip ak niniŋ gispiyn. Baybol buk ak tikiy aŋgyak, “Biynimbi gunap timey gipay aŋgeniŋgiy, biynimbi omijał akan, omijał nokom rek niŋmindey giningamb ak; niŋind apay aŋgiy, minim aŋgem tep giniŋgamb aŋgyak.” ²Kun ak menikarik namb sijak nimbip am niŋiy, biynimbi timey giyak gok kuyip giningayn rek, aŋgrep giy winik. Miňiy tip ak biynimbi nind timey giyak gok sek, miňiy timey gispay gok sek aspiyn; amjakiy kuyip simb ma niŋningayn. ³Pen nimb Pol Krays yip mindip akan, mer aŋgiy niŋbim gok, niŋrep ginimimb. Krays tap gunap miňmon nimbip okok

gek niqbik ak, nuk bi yikop mer; nuk Bi kalrimey yimb. ⁴Nuk bi yikop rek tikiy, mon kiros bak biyoq kumak ak pen; nuk Gor yip mindip rek, tip ak tikjakiy kim mindip. Kun ak rek, chin bi minim nup dand amemb mindpun gok. Bi yikop rek mindpun ak pen; Gor kilis ak dipun rek, nimbip aŋgiy wong gipun.

⁵Kun ak nimb key gos nijem amiy apiy gek, Krays nup chiŋgipun akan, mer aŋgiy niŋnimimb. Pen yand niqbiiy ak, Krays nimb yip nep mindip. Akaŋ pen, nimb gunap gos kun ak nijem amiy apiy gek, nup ker ma mindpim ak niqbim. ⁶Pen yip tep gip ak, Gor nimbip gos tep ŋek mey; yand bi yerip rek mindpiy ak niŋrep giniŋgambim. ⁷Chin nimbip nen, Gor nup aŋgnijiy apun, “Kuyip kond mindenimin, timey ar ak ma giningiy apun.” Pen nup aŋgnijybun kun ak; mindrep gem yimb chinup aranimuŋ aŋgiy, ma aŋgnijybun. Yimb chin yowningamb ak tap yikop; Gor niŋek mindrep giniŋgambim ak tap yomb yimb. ⁸Pen Gor nup wong giňimbun rek, minim yipul yimb nuk ak yomb ginimuŋ ar ak giniŋgambun; yesek ar ak ma giniŋgambun. ⁹Nimb Gor nup chiŋgrep giy mindem, chin amjakiy, nimbip niŋon tep gek, minim kilis ma aŋgjun. Kun ak Gor nup aŋgnijiy, kuyip kond mindenimin, nip chiŋgrep yimb giniŋgijiy apun. ¹⁰Ar kun anep, yand paryomb akniy mindiy, nimbip minj tikyoksiyi. Nimb minj kun ak niŋiy, Gor nup chiŋgrep giy mindem mey, yand amjakiy, minim kilis aŋgniŋ niqbiiy ak kirginiŋgayn. Gor yip angek wong nup gipiyn rek, minim kilis gunap aŋgniŋ aŋgnijgayn. Pen yip wong aŋgayak kun ak, nimbip apyap pikim aŋgiy ma aŋgnijgayn; mindrep gim aŋgiy aŋgnijgayn.

¹¹Mam ay sikop. Miňiy minim aŋjiwniŋ, “Nimb mindem” aspiyn. Minim aŋgen asaw ak niŋiy, Gor nup chiŋgrep giy, minim aŋ ar nokom ay, mindrep ginimimb. Kun gem mey, Biyomb biyimb wasemb ay direp gip ak, nimb yip nep mindeningamb. ¹²Nimbip tep gakniŋ, mam ay Krays ker mindpay gunap yip, ŋin piksaknimimb.

¹³Biyimb Gor ker mindpay akniy nimbip, “Mindpim?” apay.

¹⁴Biyomb chin Jiysis Krays bi biyimb simb niŋiy dep ak, gach nimbip ak wiwykyokyiŋ nep mindonimuŋ. Nop Gor nimbip wasemb aying nep mindonimuŋ. Kawnan nuk ak nimb yip nep mindonimuŋ.